

Berggravs Nordmark-aksjon

Jeg bygger bare på biskopens egne
bøker, sier Langeland

Langeland-Bergsvik-saken fortsatte i går med behandling av kritikken mot biskop Berggrav, spesielt for hans reise til Krokskogen 15. april 1940 og biskopens deltagelse i juniforhandlingene. I Langelands bok står bl. a. følgende kommentar: «Det norske folk vet nemlig nå at det går an å dra til skogs med fienden og forsøke å få våre vernepliktige til å vende tilbake til Oslo istedenfor å kjempe».

Major Langeland forklarte at hans angrep vesentlig bygdte på Berggravs brosjyre: «Folkedommen over NS» der det bl. a. står: «Hvis ikke alle medlemmer av NS blir straffet, vil det norske folk for all framtid være i villrede med hva de kan gjøre». Jeg har villet peke på at også biskopen har vært i villrede, sa Langeland. Hvis det hadde vært uvæpnede og ikke kampdyktige unggutter Berggrav ville hjelpe på sin tur i Nordmarka, hadde det vel vært en enkel sak for tyskerne å hentet dem selv. Men tyskerne hadde lite folk i distriktet den gangen, og det kunne bety store ubehageligheter at noen hundre nordmenn opererte i skogene et par kilometer fra kampområdet. Det måtte derfor være i tyskernes interesse at biskopen ville forsøke å få de hjem igjen. Langeland pekte på at biskopen i sin bok hevder å ha sagt til tyskerne at guttene i skogen ikke var frakktirører, men tjenestepliktige menn som ikke hadde fått anledning til å melde seg til sine avdelinger. Det spiller i denne forbindelse ingen rolle at turen ikke resulterte i noe. I og med at biskopen er klar over at det var unge, kraftige gutter som ville slutte seg til de ordinære troppene, måtte hensikten med turen være å få disse til å kaste eventuelle våpen, og bli med tilbake til byen.

Bergsvik innrømte i sin forklaring at han hadde vært meget opprørt da han skrev, og derfor hadde brukt litt sterke uttrykk. Etter tiltaltes mening hadde biskopen forsøkt å skape en isfront mot NS-folkene, og i dette sitt arbeid hadde han brukt Det nye testamente for å underbygge sine meninger. Men, sa Bergsvik, han har vært så ivrig i å bruke bibelsteder som pasacet, at han til og med har sitert galt. Det gjaldt Paulus' brev til Tessalonikerne.

Biskop Berggrav gav så en detaljert beretning om hva som skjedde før og under reisen ut i Nordmarka. Han forklarte at han hadde fått en rekke henvendelser fra engstelige foreldre om å undersøke saken, at han hadde konferert med politimester Welhaven og fått hans hjelp til reisen.

Da denne beretningen har vært gjengitt i **Nationen** før, finner vi ingen grunn til å ta med alle detaljene, men bare nevne at biskopen tilbakeviste meget sterkt de anklager som de tiltalte har kommet med mot ham. Vitnet understreket at de den gang ikke regnet med at de ungdommen, som angivelig skulle befinne seg i Nordmarka, var vanlige vernepliktige. Vi regnet med at det var tilfeldige flokker av unggutter, sa biskopen, og det var disse vi ville hjelpe. Det dreide seg selvsagt ikke om å forsøke å avvepne regulære styrker.

Politimester Welhaven fordomte de tiltaltes kritikk mot biskop Berggrav. Det var en ren hjelpeaksjon, og gjaldt ikke kjempende norske styrker. På forsvarerens forespørsel sa vitnet at man selvfølgelig skulle ha holdt seg borte hvis det hadde vært avdelinger som kunne ha skadet fienden.

Kontorsjef Borgen, som fulgte Berggrav som kjentmann innover Nordmarka, gav en forklaring som i det vesentlige stemte overens med biskopens. — På forsvarerens forespørsel sa vitnet at man ikke drøftet hvor store norske styrker det var snakk om. Det ble nevnt at det var unge mennesker, delvis under vernepliktig alder.

Lagmannen: Hvis det f. eks. hadde vært et par hundre, hadde det da vært mulig for disse å komme i forbindelse med de norske styrker?

Vitnet: Ja, De var ikke omringet i vanlig forstand.

Direktør Bernhard G. Lund, som hadde vært blant de fedrene som hadde kommet til Berggrav og bedt om hjelp, gav en meget detaljert skildring av hendelsesforløpet omkring biskopens aksjon. Hans forklaring skilte seg på flere punkter fra biskopens, og han understreket spesielt at det var kjent at de guttene som det gjaldt, var vanlige soldater som manglet tilstrekkelig utstyr. Vitnet mente at man burde avhøre

flere for å brakt sannheten fram, bl. a. biskop Skagestad (som etter vitnets mening var til stede under forhandlingene den gang) og den tyske general Engelbrecht.

Biskop Berggrav karakteriserte Lunds forklaring som en blanding av fakta og fantasi. Retten tok en kort pause før edfestingen av Lund, og lagmann Bonnevie meddelte for Lund ble tatt i ed at det som var avgjørende for edfestingen var at Lund selv mente at det han hadde vitnet var det han trodde var den fulle sannhet.

*

I vårt referat onsdag har det dessverre snekket seg inn en feil i forbindelse med sorenskriver Vedelers forklaring. Det skal stå: «Sorenskriver Vedeler inneskjøt her at Rasløws opplysninger om Holger Tou var riktige». — Ikke «uriktige», som det stod i referatet.